

”Hvis ikke vi gør noget, ender vi der,
hvor vi er på vej hen”

Folkemøde Næsborg-Tolstrup

8. JUNI 2024

Næsborg • Tolstrup
ERKLÆRINGEN

Næsborg-Tolstrup-erklæringen

**Udgivet af Næsborggruppen
som består af:**

Christian Mejdahl
Bent Hjort Knudsen
Niels Dalgaard
Jacob Tvergaard
Susanne Tvergaard
Rene Lund Hansen
Gunnar Villumsen

**Folkemødet og dokumentet
er udgivet med støtte fra:**

Nordea Fonden
Spar Nord Fonden
Landbrug og Fødevarer
Nibefestival
Eurowind
Agri Nord
Vesthimmerlands Kommune
Lokalt Indblik

Fra venstre borgmester Per Bach Lauersen fra Vesthimmerlands kommune, Folketingsmedlem Bjarne Laustsen fra Socialdemokratiet valgt i Frederikshavnskredsen, Digitaliserings- og Ligestillingsminister Marie Bjerre valgt i Himmerlandskredsen for Venstre og formanden for Landdistrikternes Fællesråd Steffen Damsgaard.

ISBN : 978-87-972078-7-1

Forlag: Løgstør Lokalarkiv, Østergade 5E, 9670 Løgstør

Forsiden: Foto af Næsborg Kirke fotograferet 2022

Tryk: Lasertryk

Forord

Den 15. juni 2023 stod der en gruppe personer på samlingspladsen i Næsborg. Gruppen havde lige gennemført en byvandring i Næsborg, hvor tidligere formand for Folketinget Chr. Mejdahl var gået i spidsen for en gruppe på ca. 40 personer og levende fortalt historien om Næsborg og dens udvikling fra midt 1940'erne og frem til 2023 med historiske blik tilbage til Næsborgs ældre historie.

Baggrunden for byvandringen var, at man i Vesthimmerlands Kommune havde ”Kulturmåned”. Næsborgs bidrag til kulturmånedens var en byvandring. Tanken om en byvandring i Næsborg opstod på vej hjem fra en møde på Års Lokalhistoriske Arkiv. På dette møde fremførte repræsentanter fra Vesthimmerlands Kommunes lokalarkiver deres bidrag til Kulturmånedens. Jeg havde ikke noget godt bidrag at byde ind med på dette møde, men mødet havde igangsat en tanke.

Vi laver en byvandring i Næsborg.

Næsborggruppen, som blev etableret i forbindelse med udarbejdelsen af ”Næsborgbogen”, blev sammenkaldt igen. Der blev nikked ja til byvandring.

Planen for byvandringen blev udarbejdet – annonceret specielt igennem vores helt lokale medie ”Lokalt Indblik”.

Der var tilmelding til byvandringen - gruppen havde besluttet, at der maksimalt kunne deltage 40 personer. Der tilmeldte sig næsten 60 personer. Her gjaldt først til mølle princippet. Så der blev i næsten 20 tilfælde sagt beklager – vi kan ikke på en fornuftig måde rumme mere end 40 personer. Vi kan ikke holde sammen på mere end max 40 personer, for at deltagerne kan få optimalt udbytte.

Der blev bagt kage, lavet kaffe, arrangeret med borde og stole. Vejret var med os - et fint solskinsvejr med ingen vind. Stort set alle kendte hinanden – der blev lyttet – der blev kommenteret og fortalt levende næsborghistorie.

Efter 1½ times vandring med en levende fortælling af Chr. Mejdahl, som selv i egen person er en del af udviklingen af Næsborg og på mange måder også sat fingeraftryk, var der rum til borgerforeningens kaffe og kage og en god social snak - small talk m.v.

Kl. ca. 21.30 på denne Valdemars dag 2023 stod repræsentanter fra Næsborggruppen samlet ved huset på Samlingspladsen.

Alle var glade for det fine arrangement – man kiggede på hinanden – så kom spørgsmålet – hvad tænker vi nu ? En sådan succes forpligter. Der blev sagt - ”vi laver et Folkemøde”. Ordene der herefter faldt, husker jeg tydeligt – vi laver Folkemøde - ja hvorfor ikke – man laver jo Folkemøder mange steder.

Så var ideen om Folkemødet i Næsborg født. Næsborggruppen blev sammenkaldt til det 1. møde med henblik på at realisere projektet.

Nu er Folkemødet gennemført, og vi sidder tilbage med en oplevelse af, at vi skabte et arrangement til glæde for mange og forhåbentlig sat pejlemærke for landdistrikternes udvikling.

Gunnar Villumsen

Næsborg-Tolstrup-erklæringen

Der bør i ny lovgivning altid indtænkes, hvilke konsekvenser det har for landdistrikternes udvikling; der skal etableres et landdistriktsfilter, som betyder, at væsentlige virkninger på landdistrikterne skal fremgå af lovforslag.

Som afslutning på Folkemødet har arbejdsgruppen udarbejdet ”Næsborg-Tolstrup-erklæringen”, som beskriver opmærksomhedspunkter for landdistrikternes udvikling.

Begrundelsen for, at Næsborggruppen tager fat i temaet om landdistrikternes udvikling, er, at vi ser nogle værdifulde bæredygtige grønne tiltag i landdistrikterne, hvor man har øje for landdistrikternes mange ressourcer; fødevarer og grøn energi. Alle disse tiltag vil bidrage til, at vi i fremtiden vil se et meget større antal arbejdspladser i landdistrikterne. Vil der ligefrem blive mangel på beboelser i landdistrikterne? På en del områder ser vi en tendens til, at det er ressourcestærke personer, der bosætter sig i landdistrikterne – det er ofte personer, der er meget bevidste om de mange muligheder, det giver at bo i landlige omgivelser. Der foretages et valg.

Folkemødet i Næsborg satte den 8. juni 2024 fokus på landdistrikternes udvikling. I mødet deltog:

- MF og Digitaliserings- og Ligestillingsminister Marie Bjerre (V)
- MF Bjarne Laustsen (S)
- Borgmester Per Bach Lauersen (V), Vesthimmerlands Kommune
- Formand for Landdistrikternes Fællesråd Steffen Damsgaard

”Næsborg-Tolstrup-erklæringen” er udarbejdet med baggrund i oplægsholdernes indlæg samt den efterfølgende debat på Folkemødet.

Attraktive landdistrikter

Landdistrikternes udvikling tager udgangspunkt i samfundets kulturelle- og erhvervsmæssige udvikling. Danmark består af mange mindre kulturelle enheder, som i sin helhed udgør den danske kultur.

I den processuelle udvikling af landbokulturen, bykulturen og erhvervsstrukturen er målet, at der skabes optimale erhvervsvilkår og levevilkår for beboerne. Den enkelte borger skal have frie muligheder for at agere inden for samfundsmæssige besluttede rammer.

Landdistrikterne er ressourcestærke områder, hvor der gives brede udviklingsmuligheder – produktionsgårde, fritidslandsbyer, andelsgårde, bæredygtige grønne tiltag, produktion af fødevarer og grøn energi m.v.

Landdistrikternes udvikling udgør en del af den samlede udvikling af det danske samfund, erhvervsudvikling og boligudvikling.

Landdistrikterne er produktionsområder, naturområder og beboelsesområder, som giver muligheder for unikke levevilkår. Den primære landbrugsproduktion er naturligt placeret i disse områder.

Danmark skal være et land i balance. Ideen med mennesket i centrum skal i praksis erstatte regnearket. I små enheder/institutioner tager man hånd om den enkelte. Regnearket må ikke hindre udviklingen.

Næsborggruppen:

Christian Mejdahl, Jacob Tvergaard, Susanne Tvergaard, Bent Hjort Knudsen, Niels Dalsgaard, Rene Lund Hansen og Gunnar Villumsen

Forslag til ny lovgivning:

Ved ny lovgivning og ved lovændring skal følgende spørgsmål være adresseret:

Er disse tiltag fremmende for:

1. Sammenhængskraften i Danmark?
2. Bosætning i landdistrikterne?
3. Erhvervsudviklingen i landdistrikterne?
4. Den grønne omstilling i landdistrikterne?
5. Infrastrukturen i landdistrikterne?
6. Landdistrikternes foreningsliv?

Fremtiden:

Hvis vi ikke gør noget, ender vi der, hvor vi er på vej hen.

Derfor forslår vi nedenstående, som det politiske system bør arbejde på:

- At der er naturlige bosætningsmuligheder i landdistrikterne.
- At der er uddannelsesmuligheder.
- At finansieringen af boliger i landdistrikterne normaliseres.
- At der er transport til skoler.
- At der er transportmuligheder generelt.
- At øge kørselsfradragene i landdistrikterne.
- At der er en tilfredsstillende lægedækning.
- At der sker en revision af planloven med lidt friere rammer til fremme af bosætning og erhverv.
- At kompensere beboerne, når der planlægges energiplanlægning i landdistrikterne i forbindelse med den grønne omstilling.
- At bredbåndspuljen bibeholdes indtil hele landet får mulighed for fibernet.
- At nedrivningspuljen forbedres.
- At minimere vejafgiften på lastbiler.
- At postbesøgelsen er ens i hele landet.
- At ejendomsbeskatningen ikke belaster fritidslandbrug.
- At bibeholde finansieringen af kirke- og kirkegårdsvedligeholdelse.
- At der laves forsøg med frilandsbyer og landsbynetværk.
- At andelsgårde bliver en mulighed i en tid, hvor generationsskiftet i landbruget bliver sværere og sværere.

Arbejds møde i Næsborggruppen.

Debatindlæg på Folkemødet

Næsborggruppen havde inviteret Digitaliserings- og Ligestillingsminister Marie Bjerre, som er valgt i Himmerlandskredsen for Venstre, borgmester i Vesthimmerlands Kommune Per Bach Laursen valgt af Venstre, folketingsmedlem Bjarne Laustsen valgt af Socialdemokratiet i Frederikshavnkredsen samt formanden for Landdistrikternes Fællesråd Steffen Damsgaard til at udgøre Folkemødets debatpanel.

Steffen Damsgaard fik 30 minutter til et indlæg. De øvrige paneldeltagere fik hver 10 minutter, inden debatten tog fat.

Debatten blev styret af en erfaren mødeleder – Christian Mejdahl, forhenværende formand for Folketinget og valgt for Venstre.

Bjarne Laustsens indlæg er bragt i Nordjyske den 4. juli 2024 og bringes her i sin fulde form.

Referatet af borgmester Per Bach Lauersens indlæg er godkendt af journalist ved Vesthimmerlands Kommune Mike Bunde.

Referatet af Steffen Damsgaards oplæg og referatet af Digitaliserings- og Ligestillingsminister Marie Bjerres oplæg er udarbejdet efter notater fra mødet.

Folkemødedebatten indledes med ”Jeg elsker de grønne lunde ...”

Steffen Damsgaard

Steffen Damsgaard, Formand for Landdistrikternes Fællesråd

Steffen Damsgård roste indledningsvis initiativet til at arrangere folkemøde med et meget centralt emne – ”Landdistrikternes udvikling” og appellerede til, at man også andre steder i landet burde gøre noget lignende. Steffen bemærkede bl.a. helheden i folkemødets program – opstart i kirken med en morgenandagt – efterfølgende en fortælling om sognets udvikling og afsluttende med fremtidsvisionerne for landdistrikternes udvikling generelt.

Der er en sammenhængskraft i programmet. Udviklingen i landdistrikterne skal komme nedefra – den skal komme fra basis.

Steffen Damsgaard

”Uanset hvad der kommer udefra, skal man tænke over, hvad der gør en landsby synlig i omgivelsernes øjne. Og jo mere virkelyst og livskraft I viser, desto bedre står I på den lange bane” sagde Steffen Damsgaard.

Foreningslivet i landdistrikterne er alfa og omega for udviklingen. Foreningslivet skaber sammenhold og drift. I landdistrikterne er der driftige folk til at bære denne udvikling frem. Foreningslivet er dybt forankret i landdistrikterne – det skaber fællesskab, sammenhold og nærvær.

Herefter berørte Steffen mange af de udfordringer, som landdistrikterne ser ind i: Den kollektive trafik – her arbejdes der på nytænkning.

Belåning af huse i landdistrikterne er en udfordring – udfordringer, som man har svært ved vinde gehør for.

Der er i landdistrikterne som andre steder ”trætte” huse, som af og til er synlige i landskabet – ja måske mere synlige end i mere tæt bebyggede områder. Det er nødvendigt at disse trætte huse enten fjernes eller renoveres/energirenoveres – trætte huse tiltrækker ikke nye beboere. Løsningen på denne opgave er både en kommunal - og en statslig opgave.

Lejeboliger kan enkelte steder i landdistrikterne være en mangelvare.

Landdistrikterne er oplagte lokaliteter for energicentre – i fremtiden vil vi se store energianlæg skyde op landskabet – og der er plads til disse anlæg. Der er landsbyer, der har stor befolkningstilbagegang, men der er også landdistrikter, hvor det ser anderledes ud, det er der, hvor der er driftige personer, som ser nye

perspektiver. Enkelte landdistrikter har befolkningsfremgang, det er der, hvor foreningslivet blomstrer, det er der, hvor der tages nye erhvervmæssige tiltag, det er der, hvor der åbnes op for nye initiativer, det er der, hvor landdistriktet tales op. I landdistrikterne er der plads til alternative beboelsesformer.

Spørgsmålet er, kan vi gøre mere?

I dag ser vi folk flytte fra urban bebyggelse til de mere landdistriktsagtige områder – begrundelsen for denne mobilitet er bl.a. spørgsmålene - er det mentalt sundere at bo i et landdistrikt end i en bymæssig bebyggelse?

Hvor er det mest klimabelastende at bo – er det i landdistrikterne eller er det i urban bebyggelse?

Også spørgsmål som lægedækning i landdistrikterne blev berørt.

Hvad med udflytning af statsarbejdspladser? Ja, der er masser af ting at tage fat på, men det, der er meget vigtigt, er at være bevidst om, at land og by er hinandens forudsætninger. Steffen Damsgård sluttede sin indlæg af med at fortælle, at Landdistrikternes Fællesråd har et godt samarbejde med det politiske system både på det kommunale plan og på det landspolitiske plan.

Endelig appellerede Steffen Damsgaard til, at man i landdistrikterne udarbejdede en lokal udviklingsplan.

Folkemødets 2. punkt på dagsordenen var en historisk 25 km. bustur rundt i Næsborg Sogn med lokale guider.

Her er det Limfjordsmuseets bus der har førertrøjen.

Marie Bjerre

Marie Bjerre, Digitaliserings- og Ligestillingsminister

Marie Bjerre er opvokset i Rødkærsbro og har været valgt til Folketinget siden 5. juni 2019. Marie Bjerre tog i sit indlæg fat på lykkebegrebet – hvor er befolkningen mest lykkelig – er det på landet eller er det i bymæssig bebyggelse? Landdistrikterne er noget særligt – på en del parameter er man mest lykkelig på landet.

Marie Bjerre

Hvad er årsagen?
Det er ikke entydigt.

En af de ting, der virkelig blomstrer i landdistrikterne, er foreningslivet, men vi har en udfordring i regeltyraniet, som kan være bremsende for tiltag som byfester m.v. Når man laver disse lokale arrangementer, bør det være sådan, at der kun skal fremsendes en ansøgning. GDPR-reglerne (databeskyttelsesforordningen) bør man kunne dispensere fra. Det administrative bøvvl ved foreningslivet kan være hæmmende for foreningsudviklingen.

Kan man undtage foreninger for GDPR-reglerne?

Regeringen har ikke glemt landdistrikterne - der vil i efteråret 2024 komme et landdistriktsudspil bl.a. indeholdende lempelser vedr. bosætning i landdistrikterne herunder at store beboelser på landet kan opdeles i flere beboelser. I disse sager skal vi have en decentral beslutningskompetence.

Studiepladser uden for de store byer er ikke eftertragtet af de studerende og giver bl.a. udfordringer i relation til transport herunder den kollektive trafik. Den kollektive trafik er svær at optimere i landdistrikterne og skal nytænkes. Marie Bjerre stillede spørgsmål ved om taxalovgivningen burde justeres.

En erfaren mødeleder klarer myndigt opgaven som ordstyrer.

Bjarne Laustsen

**Bjarne Laustsen,
folketingsmedlem,
valgt af Socialdemokratiet**

Når Christian Mejdahl ringer, så er det med at lytte.

Jeg var lige ankommet til banegården i Århus forleden, da Christian ringede og spurgte, om jeg ville deltage i Folkemødet i Næsborg.

Det havde jeg godt nok aldrig hørt om før, men selvfølgelig skal Næsborg da også have sit Folkemøde, når nu der både er naturmøde i Hirtshals og folkemøde på Bornholm. Så det var da en god ide, og jeg sagde straks ja. Nu er både det store folkemøde på Bornholm

Bjarne Laustsen

slut, og det mindste i Næsborg.

Det regnede det meste af dagen, men hvad gør det, for vi startede med gudstjeneste i Næsborg Kirke. Tre busser holdt klar til at køre rundt i hele sognet, og så var der ellers frikadeller og kartoffelsalat, kaffe og kage og det hele var selvfølgelig hjemmelavet i forsamlingshuset. Her blev debatten om livet i landdistrikterne også holdt.

Målt i procent kan jeg godt garantere, det var det folkemøde med den største lokale opbakning. Vi satte fokus på livet i landdistrikterne, og hvordan vi får folk til at bosætte sig og nye virksomheder til at etablere sig. Det store spørgsmål er jo: Hvad gør vi for at vende udviklingen?

For at svare på det spørgsmål er vi nødt til at gå tilbage til gamle dage.

Jeg er født i Skivum, som også ligger i Vesthimmerland. Mine forældre havde ikke bil, så hvis vi ville nogen steder, måtte vi gå eller cykle. På et tidspunkt var der en daglig busrute imellem Vegger og Aars, selv i den bette by Skivum, var der både købmand, brugs, et mejeriudsalg, en smedje og et tømmerværksted samt en automekaniker og en cykelhandler.

De kommer næppe tilbage

Alt det er væk, og det kommer næppe tilbage. Jeg kan huske, vi i Folketinget diskuterede lukkelov og butiksdød, hvor Christian Mejdahl sagde, at hvis vi ville bevare vores butikker lokalt, bliver de lokale også nødt til at handle i dem. Anderledes står det til med den kollektive trafik. Et hav af busruter er blevet nedlagt, og derfor bliver vi nødt til at finde ud af, hvordan de folk, som ikke er mobile, alligevel kan komme til og fra arbejde og uddannelse eller komme hen og handle i den nærmeste butik.

Et ekspertudvalg under Transportministeriet er netop barslet med et forslag til, hvordan en anden form for kollektiv trafik kan få det til at fungere i landdistrikterne: Øget samkørsel. Hvis naboen ligger bil til, kan han så få betalt billetten?

Fælles busser med frivillige lokale chauffører og både delecycler og delebiler. Sagen er nemlig den, at hvis vi behandler folk ens, er vi nødt til at behandle dem forskelligt, og derfor har vi også indført et større fradrag til en række pendlerkommuner. Det gør jo, at mobiliteten bliver større, hvis man skal til arbejdspladsen i nabobyen.

Nok at tage fat på

Men der er ingen grund til at skjule, at der er mange fordele ved at bo på landet – der er natur, miljø og fuglefløjt, men der er heller ingen grund til at skjule, at

der kan være langt, når der skal handles.

Hvad endnu værre er børnene, der ofte skal bruge rigtig lang tid i skolebussen, fordi så mange små folkeskoler også er lukket. Der er nok at tage fat på, så jeg er glad for Folkemødet i Næsborg den lørdag og ikke mindst de udsagn, som blev bragt op på mødet.

Forandringer skal komme nede fra. Vi kan ikke forvente, at folk på stenbroen i København kommer med brugbare forslag, dem skal vi selv levere. Vi kan i Folketinget vedtage nok så mange love og regler, men hvis der ikke er lokal opbakning og engagement, bliver det sjældent til noget.

Jeg vil gerne være med til at give landdistrikterne bedre vilkår, for det er vigtigt at have et land i balance. Danmark er for lille til store forskelle mellem by og land.

Folkemødet blev indledt med en morgenandagt i Næsborg Kirke med sognepræst Torben Haahr, som også deltog i dagens øvrige events. Torben Haahr ses stående bagerst i billedet.

Per Bach Lauersen

**Per Bach Lauersen,
borgmester i Vesthimmerland,
valgt af partiet Venstre.**

Borgmester Per Bach Laursen kom som den sidste oplægsholder ind på meget centrale temaer, som vedrører landdistrikterne.

Per kender bedre end nogen anden de udfordringer, der i 2024 berører landdistrikterne.

Han har selv været en del af denne udvikling og oplevet udviklingen i egen person.

Per Bach Lauersen

Per berørte forsyningspligten til alle beboere i Vesthimmerlands

Kommune. Det gælder vandforsyningspligt og varmforsyningspligt. Varme og vand til alle beboerne i kommunen giver ikke de store udfordringer længere – kollektiv varmforsyning i landdistrikterne er ikke realistisk, men der er i dag gode økonomiske individuelle løsninger på dette felt - varmepumper eksempelvis.

Per fokuserede meget på den kollektive trafik og gav udtryk for, at der kræves nytænkning på dette felt. Han nævnte, at man havde taget et skridt - gratis transport til alle skoleelever. På dette felt skal man som altid være omstillingsparat. Den ideelle løsning på kollektiv trafik i landdistrikterne er endnu ikke fundet.

Befolkningen i Vesthimmerlands Kommune er i tilbagegang - der et sket en tilbagegang på ca. 3000 personer siden etableringen af Vesthimmerlands Kommune 1. januar 2007.

Hvad er årsagen/årsagerne? Her gav Per udtryk for, at det bl.a. skyldes manglende uddannelsesmuligheder.

En anden årsag er, at der fjernes/nedrides beboelser uden, at der bygges nye. Det er meget positivt, at de nedrivningsværdige huse fjernes, men når der ikke opføres nye, bliver konsekvensen færre beboelser. Det ses tydeligt i landdistrikterne. Når der ikke bygges nye huse, er det en potentiel faktor, der resulterer i befolkningstilbagegang.

Når der fjernes huse i landdistrikterne, bør der være mulighed for at opføre nye huse på andre parceller i landdistrikterne. Faldefærdige huse skal naturligvis fjernes – det har høj prioritet.

Vi ser også en naturlig centralisering i Vesthimmerlands Kommune – en centralisering, der primært sker omkring Aars, men også omkring Farsø, Aalestrup og Løgstør - fra land til by.

Etablering af nye grønne energicentre i Kommunen kan på sigt vende dele af udviklingen. Omstilling til grøn energi kan skabe ekstraordinære arbejdspladser i landdistrikterne og dermed også behov for flere beboelser uden for de 4 byområder i Vesthimmerland.

Som afslutning på sit indlæg fortalte Per, at Vesthimmerlands Kommune har en acceptabel økonomi og er klar til at støtte op om alternative tiltag i kommunen, og vi er klar til at ”pløje til skel”.

På Folkemødet blev der lyttet intenst.

Fridebat

Efter de fire indlæg blev debatten givet fri. Her blev der bl.a. spurgt ind til motorvejsforbindelsen fra Viborg til Aars. Per Bach kunne her meddele, at dette projekt ikke p.t. var opprioriteret. Der blev også spurgt ind til temaer som delebiler, samkørsel, flexbusser og deleøkonomi.

Der blev udtrykt bekymring for, at velfærdssamfundet var ved at udvikle sig til et regelsamfund.

En del af debatten omkring belåning af fast ejendom i landdistrikterne blev også taget op. Bjarne Laustsen fremførte spørgsmålet om, hvor kreditinstitutionerne taber flest penge - er det i byområderne, hvor huspriserne er betydelig højere, eller er det i landdistrikterne? Vi har ikke svaret, sagde Bjarne Laustsen.

”Hvis ikke vi gør noget, ender vi der,
hvor vi er på vej hen”

Næsborg • Tolstrup
ERKLÆRINGEN